

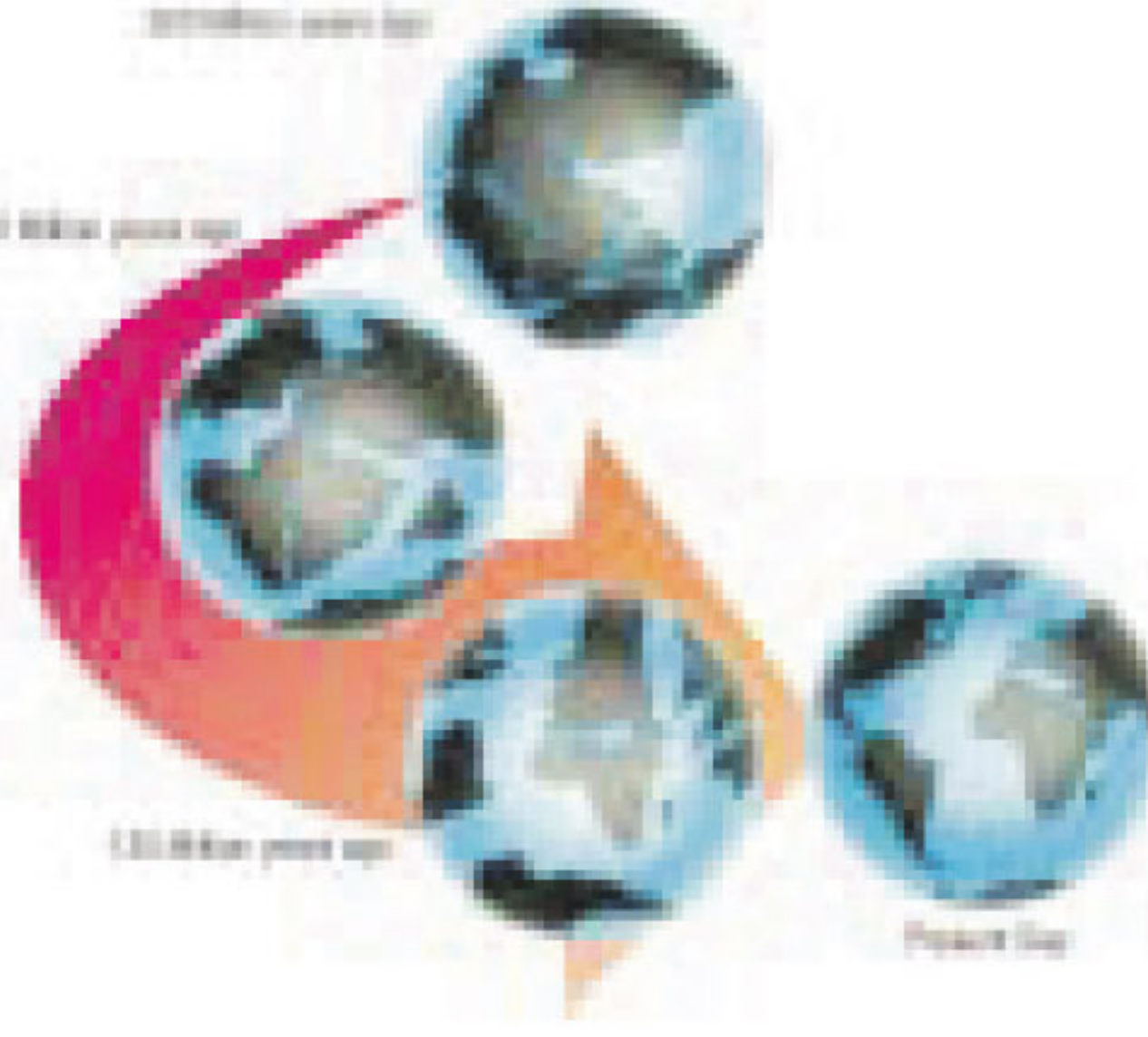
पृथ्वीचे कवच कसे आहे- अखंड की तुकड्या-तुकड्यांचे? प्रश्न गमतीशीर वाटला ना? पण त्याचा हवामानबदलाशी संबंध आहे. पृथ्वीच्या कवचाची म्हणजेच भू-कवचाची हालचाल होत असल्यामुळेसुद्धा

हवामानात बदल होतात. त्यासाठी या कवचाची हालचाल का होते ते आधी समजून घ्यायला हवे. पृथ्वीचे प्रमुख तीन भाग आहेत. तिचा गाभा, त्याच्यावर असलेले मध्यावरण आणि सर्वांत वर तिचे कवच (कवच म्हणजे ज्यावर आपण राहतो तो पृष्ठभाग). हे कवच एकसंध किंवा अखंड नाही. त्याचे अनेक तुकडे आहेत. पृथ्वीच्या मध्यावरणात असलेल्या तप्त

लाव्हारसावर हे तुकडे तरंगत असतात आणि सतत हलतही असतात. त्यांच्या हालचालीचे परिणाम पृथ्वीच्या पृष्ठभागावर पाहायला मिळतात. भू-कवचाचे दोन तुकडे एकमेकांकडे रेटले जातात, तेव्हा पर्वतांची निर्मिती होते. आपला हिमालय पर्वत हा त्याचाच परिणाम! काही वेळा भू-कवचाचे दोन तुकडे एकमेकांपासून दूर गेले तर तिथे खालून लाव्हारस बाहेर पडतो आणि तो घट्ट होऊन नवी जमीन निर्माण होते. अशाप्रकारे भू-कवचाच्या हालचालीमुळे पर्वत व नवी जमीन निर्माण होते. तसेच ते घडत असताना ज्वालामुखीचे उद्रेकही होतात. त्यामुळे ज्वालामुखीचे डोंगर, पठारेसुद्धा तयार होतात. या सर्व बदलांचा परिणाम परिसरातील हवामानावर होता. ज्वालामुखीच्या उद्रेकांमुळे जीवसृष्टी कशी नष्ट होऊ शकते हे आपण पाहिलेच आहे. याशिवाय भू-कवचाच्या हालचालींमुळे निर्माण होणारे पर्वत, पठारे

यांचा परिणामही हवामानावर होतो. एकदा हवामान बदलले की, जीवसृष्टीतील प्राणी-वनस्पतींच्या असंख्य जाती नष्ट होतात. आणखी एक गंमत म्हणजे भू-कवचाचे तुकडे सरकत सरकत एका

भू-कवचाच्या हालचाली

बाजूकडून दुसरीकडे जातात. भारताचे उदाहरण घेतले तर आपला देश भू-कवचाच्या एका तुकड्यावर आहे. हा तुकडा पूर्वी विषुववृत्ताच्या पलीकडे अंटार्क्टिका खंडाजवळ होता. तिथून तो सरकत सरकत आता आपण आहोत त्या ठिकाणी पोहोचला आहे. म्हणजे आधी अंटार्क्टिकाजवळ असताना या भूभागाचे हवामान वेगळे होते. त्यानंतर हा तुकडा आताच्या

ठिकाणापर्यंत पोहोचत असताना हवामानात बरेच बदल झाले. हा भूभाग विषुववृत्ताजवळ असताना त्यावरील हवामान वेगळे होते व आताच्या ठिकाणी असताना हवामान वेगळे आहे. भू-कवचाच्या हालचालींमुळे एकाच प्रदेशाचे हवामान कसे बदलते हे यावरून पाहायला मिळते... भू-कवचाची हालचाल अजूनही सुरुच आहे. या हालचाली पुढेसुद्धा होत राहतील आणि हवामानातही बदलत होतील. त्यामुळे पृथ्वीवरील जीवही नष्ट होतील.

प्रश्न- भारताचे स्थान फार पूर्वी कोठे होते?
(उत्तर- रविवार, २४ ऑगस्टच्या अंकात)

पुढील भविष्यात हे केवळ चित्रांतच पाहता येईल.

बेसुमार जंगलतोडीमुळे आज हे पृथ्वीतलावरून नष्ट होत चालले आहेत.

वन संरक्षण करा, पर्यावरण वाचवा, स्वतःला वाचवा

महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ

Website: <http://mpcb.mah.nic.in>